



College voor Toetsen en Examens

# PERSMAP

CENTRAAL EXAMEN 2022

31 maart 2022

## INHOUD

<b>1</b>	<b>Gegevens woordvoerders</b>	<b>3</b>
<b>2</b>	<b>Centraal examen 2022</b>	<b>4</b>
<b>3</b>	<b>Aantallen en data</b>	<b>6</b>
3.1	Aantallen kandidaten per schoolsoort	6
3.2	Belangrijke data examenafnames	6
3.3	Aanvangstijden examenzittingen	6
3.4	Publicatie opgaven en correctievoorschriften	6
3.5	Geslaagd?	7
3.6	Landelijke slagingspercentages	7
<b>4</b>	<b>Staatsexamens vo</b>	<b>8</b>
4.1	Wat en voor wie zijn de Staatsexamens vo?	8
4.2	Coronamaatregelen voor de Staatsexamens vo	8
<b>5</b>	<b>Meer informatie?</b>	<b>9</b>
5.1	Websites	9
5.2	Vragen en klachten indienen	9
5.3	youtube-kanaal	9
<b>6</b>	<b>Inhoudelijke onderwerpen</b>	<b>10</b>
6.1	Hoe komen de examens tot stand?	10
6.2	Betrokkenheid docenten bij het examenproces	10
6.3	Centrale examens nakijken	11
6.4	Aanvullingen op het correctievoorschrift	11
6.5	N-term zorgt voor eerlijkheid	11
6.6	Vak afsluiten in het voorlaatste leerjaar of op een hoger niveau	11
6.7	Cum laude	11
6.8	Flexibele en digitale centrale examens in vmbo bb en kb	12
6.9	Centrale examens en kandidaten met een ondersteuningsbehoefte	13
6.10	Onregelmatigheden	13
<b>7</b>	<b>Betrokken ketenorganisaties</b>	<b>15</b>
7.1	College voor Toetsen en Examens	15
7.2	Ministerie van OCW	15
7.3	Cito	15
7.4	Dienst Uitvoering Onderwijs	15
7.5	Inspectie van het Onderwijs	15
<b>8</b>	<b>Aantallen kandidaten per schoolsoort en per vak</b>	<b>16</b>

## 1 GEGEVENS WOORDVOERDERS

### **COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS (CVTE)**

Mirjam Kapelle / Willemijn Leene

[woordvoering@cvte.nl](mailto:woordvoering@cvte.nl)

030 28 40 700

06 20 45 47 45

### **MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP**

Zie voor de gegevens van de woordvoerder van het ministerie van OCW de pagina

[persinformatie](https://www.rijksoverheid.nl/persinformatie) op Rijksoverheid.nl.

### **CITO**

Corine Theuns

[pers@cito.nl](mailto:pers@cito.nl)

026 352 15 55

06 51 64 34 86

### **DIENST UITVOERING ONDERWIJS (DUO)**

Tea Jonkman / Martijn Grimmus/ Bert Viel

[persvoorlichting@duo.nl](mailto:persvoorlichting@duo.nl)

06 22 45 26 25 / 06 48 13 85 22 / 06 27 19 93 04

### **INSPECTIE VAN HET ONDERWIJS**

Daan Jansen / Bart van den Berg

[d.jansen@onderwijsinspectie.nl](mailto:d.jansen@onderwijsinspectie.nl) / [b.g.vandenberg@owinsp.nl](mailto:b.g.vandenberg@owinsp.nl)

06 54 75 33 73

Piketnummer buiten kantooruren 088-6696249

## 2 CENTRAAL EXAMEN 2022

Vanwege corona hebben leerlingen in 2022, net als in 2021, ruimere mogelijkheden gekregen om het examen af te leggen. Deze maatregelen zijn hieronder elkaar gezet:

### **ÉÉN VAK WEGSTREPEN OM TE KUNNEN SLAGEN**

Leerlingen kunnen één eindcijfer van een vak niet mee laten tellen bij het bepalen van de uitslag. Dat mag geen eindcijfer van een kernvak zijn. Deze mogelijkheid kan worden ingezet als de leerling hierdoor alsnog kan slagen en staat los van de herkansingsmogelijkheden. Het cijfer voor dit vak komt wel op de cijferlijst te staan. Maar het telt dus niet mee voor het behalen van het diploma.

*[Kernvakken verschillen per schoolsoort. Voor het vmbo is Nederlands een kernvak, voor het havo en vwo zijn Nederlands, Engels en wiskunde (A, B of C) kernvakken].*

### **EEN EXTRA TIJDVAK WAARDOOR LEERLINGEN HUN EXAMENS KUNNEN SPREIDEN**

Het tweede tijdvak is uitgebreid van vier naar tien dagen. Daarmee kunnen leerlingen die in het eerste tijdvak ziek zijn of in quarantaine zitten een deel van of het volledige centraal examen afleggen in het tweede tijdvak. Ook biedt het de mogelijkheid om het centraal examen te spreiden over het eerste en tweede tijdvak voor leerlingen die vanwege achterstanden meer tijd nodig hebben voor de voorbereiding op het centraal examen van een of meerdere vakken.

### **EEN EXTRA HERKANSING VOOR HET CENTRAAL EXAMEN**

Eindexamenleerlingen die opgaan voor het diploma krijgen een extra herkansingsmogelijkheid (twee in plaats van één). Zij kunnen dit zowel in het tweede als het derde tijdvak doen. Het is niet mogelijk om twee keer hetzelfde vak te herkansen

### **DERDE TIJDVAK (HERKANSINGSTIJDVAK) OP EIGEN SCHOOL**

Er komt een herkansingstijdvak (derde tijdvak) op de eigen school waarin eindexamenleerlingen centraal examens kunnen herkansen.

### **ALLEEN SCHOOLEXAMEN VOOR BEROEPSGERICHT PROFIELVAK**

Het beroepsgerichte profielvak in het vmbo wordt dit schooljaar afgesloten met een schoolexamen in plaats van een centraal schriftelijk en praktische examen (cspe). Bij het schoolexamen in het beroepsgerichte profielvak kunnen de scholen wel gebruik maken van de cspe's, die door het College voor Toetsen en Examens beschikbaar worden gesteld.

### **AFNAMEPERIODE VAN DE DIGITALE CENTRALE EXAMENS VMBO BB EN KB VERLENGD**

Leerlingen in het vmbo bb en kb die hun examens voor de algemene vakken digitaal maken, kunnen dit doen tot uiterlijk 22 juli 2022. *Zie paragraaf 6.8 voor meer informatie over deze digitale examens.*

### **ANDERE AANPAK VAN DE NORMERING**

We kunnen dit jaar de centrale examens niet normeren zoals anders. Daarom hanteren we een aanpak die daar zo dicht mogelijk bij in de buurt komt. Daarmee zorgen we ervoor dat de normering ook dit jaar recht doet aan de prestaties van leerlingen, waardoor leerlingen terecht een voldoende of onvoldoende blijven behalen. En we zorgen ervoor dat de eisen die gesteld worden aan leerlingen zo veel mogelijk gelijk blijven aan de eisen van voorgaande jaren. Zie de [animatie](#) op [examenblad.nl](http://examenblad.nl) voor meer uitleg.

### **VERSCHILLENDE MOMENTEN BEKENDMAKING UITSLAGEN**

*Bekijk ook de animatie die over dit onderwerp is gemaakt op het [YouTubekanaal](#) van het College voor Toetsen en Examens.*

In reguliere jaren krijgen alle eindexamenleerlingen op dezelfde dag te horen of ze geslaagd zijn. Helaas is dat dit jaar vanwege de coronamaatregelen niet mogelijk. Dit komt omdat er twee verschillende examensystemen zijn:

In vmbo tl, havo en vwo maken de leerlingen allemaal op hetzelfde moment op papier de examens. In vmbo basis (bb) en kader (kb) maken de leerlingen hun centrale examens digitaal. Deze zijn voor iedere leerling flexibel in te plannen in een ruime afnameperiode van 4 april tot en met 22 juli. De N-termen voor deze digitale vakken in vmbo basis en kader worden, volgens oorspronkelijke planning, op 15 juni bekend gemaakt.

De papieren, centrale examens zijn de examens voor leerlingen in vmbo gl/tl, havo en vwo. Door de extra examenmaatregelen kunnen leerlingen dit jaar kiezen om hun examens te verdelen over twee tijdvakken. Om dit mogelijk te maken begint het tweede tijdvak op 13 juni. Dit is eerder dan aanvankelijk gepland was. De N-termen worden daarom ook eerder, op 9 juni bekend gemaakt. Leerlingen moeten namelijk eerst hun cijfers weten voordat ze aan een herkansing kunnen beginnen vanaf 13 juni.

*Zie paragraaf 6.8 voor meer informatie over deze digitale examens.*

Lees meer over het coronavirus en examens in het voortgezet onderwijs op [examenblad.nl](https://examenblad.nl).

## 3 AANTALLEN EN DATA

### 3.1 AANTALLEN KANDIDATEN PER SCHOOLSOORT

Circa 188.191 kandidaten nemen dit jaar deel aan de centrale examens:

- vmbo: 92.345 kandidaten
  - 14.831 kandidaten basisberoepsgerichte leerweg (bb)
  - 25.867 kandidaten kaderberoepsgerichte leerweg (kb)
  - 51.647 kandidaten gemengde en theoretische leerweg (gl en tl)
- havo: 54.956 kandidaten
- vwo: 40.890 kandidaten

De aantallen kandidaten zijn gebaseerd op het aantal door scholen bestelde centrale examens bij DUO. Het aantal kandidaten dat feitelijk examen doet, ligt gemiddeld genomen 5 tot 10 procent lager omdat scholen bij het opgeven van de aantallen soms een veiligheidsmarge aanhouden.

### 3.2 BELANGRIJKE DATA EXAMENAFNAMES

- Van 4 april tot en met 22 juli:  
Digitale centrale examens algemene vakken vmbo bb en kb
- Van 12 mei tot en met 30 mei:  
Eerste tijdvak centrale (schriftelijke) examens algemene vakken
- Van 13 juni tot en met 24 juni:  
Tweede tijdvak centrale (schriftelijke) examens
- Van 5 juli tot en met 8 juli:  
Derde tijdvak (herkansingstijdvak) centrale (schriftelijke) examens algemene vakken
- Juli tot en met begin augustus:  
Mondelinge college-examens van de Staatsexamens vo

Het examenrooster is te vinden op de websites van het College voor Toetsen en Examens: [mijneindexamen.nl](https://mijneindexamen.nl) en [Examenblad.nl](https://Examenblad.nl) en op [Cito.nl](https://Cito.nl).

### 3.3 AANVANGSTIJDEN EXAMENZITTINGEN

De aanvangstijden voor de centrale schriftelijke examens vmbo, havo en vwo in het eerste en tweede tijdvak zijn:

- Ochtendzittingen: 09.00 uur
- Middagzittingen: 13.30 uur

### 3.4 PUBLICATIE OPGAVEN EN CORRECTIEVOORSCHRIFTEN

De opgaven en correctievoorschriften van de schriftelijke examens worden in het eerste, tweede en derde tijdvak op de afnamedatum gepubliceerd op [Examenblad.nl](https://Examenblad.nl) en [Cito.nl](https://Cito.nl). Het tijdstip waarop dit plaatsvindt is:

- Ochtendzittingen vanaf 14.00 uur
- Middagzittingen vanaf 16.00 uur (vmbo) en 17.00 uur (havo/vwo).

Op [mijneindexamen.nl](https://mijneindexamen.nl) wordt na publicatie op [Examenblad.nl](https://Examenblad.nl) een link opgenomen naar de correctievoorschriften.

### 3.5 GESLAAGD?

De N-termen (normering) van de centraal schriftelijke examens van het eerste tijdvak worden bekendgemaakt op:

- *donderdag 9 juni 2022*

De N-termen van de digitale centrale examens (vmbo bb en kb) worden bekendgemaakt op

- *woensdag 15 juni 2022*

De N-termen van de centraal schriftelijke examens van het tweede tijdvak worden bekendgemaakt op:

- *vrijdag 1 juli 2022*

De N-termen van de centraal schriftelijke examens van het derde tijdvak (herkansingstijdvak) worden bekendgemaakt op:

- *donderdag 14 juli 2022*

De publicatie van de N-termen gebeurt steeds om 8.00 uur op Examenblad.nl en Cito.nl. Na publicatie van de N-termen door het College voor Toetsen en Examens kan de school de uitslagen van de leerlingen vaststellen en bepalen of de leerlingen geslaagd zijn.

### 3.6 LANDELIJKE SLAGINGSPERCENTAGES

Op de dag dat de normering van de centrale examens door het College voor Toetsen en Examens (CvTE) bekend wordt gemaakt, is nog niet bekend hoeveel leerlingen landelijk zijn geslaagd. Dit komt omdat de scholen zelf de eindcijfers van de vakken van de leerlingen vaststellen. Het eindcijfer is het gemiddelde van het schoolexamencijfer en het centraalexamencijfer. Na vaststelling van de eindcijfers kijken scholen naar het vakkenpakket - de samenstelling van het gehele eindexamen - van de leerlingen om te bepalen of ze geslaagd zijn.

Tot het najaar hebben scholen de tijd om alle schoolexamencijfers en centraalexamencijfers van hun leerlingen in te leveren bij DUO.

Aan het einde van het kalenderjaar publiceert DUO in de [Examenmonitor VO](#) vervolgens de landelijke resultaten van het eindexamen van het afgelopen jaar.

Ook de Inspectie van het Onderwijs publiceert ieder jaar in april de slagingspercentages in de [Staat van het Onderwijs](#).

## 4 STAATSEXAMENS VO

### 4.1 WAT EN VOOR WIE ZIJN DE STAATSEXAMENS VO?

Niet iedereen is in staat om aan het reguliere voortgezet onderwijs deel te nemen en examens af te leggen. Voor wie dat om een of andere reden niet lukt, bestaat de mogelijkheid staatsexamens te doen. Dit kan voor elk vak op vmbo-, havo- en vwo-niveau. Een kandidaat kan per jaar in één of meer vakken examen afleggen. Voor het behalen van een individueel vak, ontvangt de kandidaat een certificaat.

Een kandidaat kan het behalen van een diploma over een aantal jaren spreiden. Een diploma dat behaald is bij de Staatsexamens vo is gelijkwaardig aan een diploma van een reguliere school en heeft dezelfde maatschappelijke waarde.

De Staatsexamens vo zijn bedoeld voor de volgende kandidaten:

- kandidaten die zich individueel op een examen voorbereiden, zoals vroegtijdige schoolverlaters, militairen, hoogbegaafde kinderen, ouderen, gedetineerden, topsporters
- leerlingen van veel niet-door-het-rijk-bekostigde-scholen
- leerlingen van scholen voor voortgezet speciaal onderwijs (vso: scholen voor dove en slechthorende kinderen, voor blinde en slechtzijnde kinderen, en voor kinderen met een andere lichamelijke of geestelijke beperking).

In 2022 hebben net als in 2021 zo'n 8700 kandidaten zich aangemeld voor de mogelijkheid om staatsexamens af te leggen, waarvan meer dan de helft uit het speciaal onderwijs afkomstig is (ongeveer 4500 kandidaten).

Op scholen voor voortgezet speciaal onderwijs (vso) komt een staatsexamencommissie de Staatsexamens afnemen. Aan de exameneisen wordt niet getornd. Wel wordt rekening gehouden met de omstandigheden van een kandidaat. Maatwerk voor de kandidaat is het motto. Deze aangepaste manier van examineren zorgt ervoor dat ook deze leerlingen een vo-diploma kunnen behalen waarmee ze kunnen doorstromen naar vervolgonderwijs. Kijk ook de video '[mondellinge Staatsexamens in het vso, hoe werkt dat?](#)'.

Het CvTE is verantwoordelijk voor de afname van de Staatsexamens vo en draagt zorg voor de kwaliteit en het niveau van de examens. DUO is belast met de praktische uitvoering en organisatie van de Staatsexamens vo.

De Staatsexamens bestaan evenals de reguliere examens uit twee gedeelten: het centraal examen en het college-examen, meestal een mondeling examen. Staatsexamenkandidaten moeten zich vóór 1 januari aanmelden bij DUO in Groningen.

### 4.2 CORONAMAATREGELEN VOOR DE STAATSEXAMENS VO

De maatregelen voor de Staatsexamens als gevolg van de coronamaatregelen worden toegelicht op een pagina hierover op [staatsexamensvo.nl](http://staatsexamensvo.nl).

In het kort:

- **Extra herkansing, uitbreiding over de tijdvakken, één vak wegstrepen**  
Kandidaten die dit jaar opgaan voor hun diploma kunnen zowel het centraal als het college-examen van maximaal twee vakken herkansen en de afnames van de centrale examens spreiden over twee tijdvakken. Bij de vaststelling van de uitslag worden, als dat nodig is om de kandidaat te laten slagen, de resultaten van één vak (geen kernvak), buiten de bepaling van de definitieve uitslag gehouden.
- **Aanvullende maatregelen**  
Daarnaast zijn er nog een aantal aanvullende maatregelen getroffen voor de Staatsexamens. Dit betreft onder meer de mogelijkheid om de eigen docent of vertrouwenspersoon mee te nemen naar de afname van het mondeling college-examen.

Meer informatie over de staatsexamens vo: [Staatsexamensvo.nl](http://Staatsexamensvo.nl) en [Duo.nl/staatsexamenkandidaat](http://Duo.nl/staatsexamenkandidaat)



## 5 MEER INFORMATIE?

### 5.1 WEBSITES

#### [Examenblad.nl](https://www.examenblad.nl)

De website Examenblad.nl van het College voor Toetsen en Examens (CvTE) biedt alle informatie over de centrale examens. Vooral bedoeld voor examensecretarissen en docenten.

#### [Mijneindexamen.nl](https://www.mijneindexamen.nl)

Op mijneindexamen.nl van het College voor Toetsen en Examens vinden examenleerlingen alle officiële informatie over de eindexamens. Wanneer is welk examen? Welke hulpmiddelen mag je bij je examen gebruiken? Wanneer ben je geslaagd? Leerlingen kunnen er hun eigen rooster samenstellen en per vak de bijbehorende informatie checken.

#### [Lerenvoorhetexamen.nl](https://www.lerenvoorhetexamen.nl)

Examenleerlingen vinden hier alle informatie om zich goed voor te bereiden op het examen. Zo kunnen leerlingen er uitleg over examenstof vinden via bijvoorbeeld filmpjes en livestreams.

#### [Examenkompas.citolab.nl](https://www.examenkompas.citolab.nl)

Op examenkompas.citolab.nl kunnen leerlingen oude examens maken en analyseren welke onderwerpen van een vak ze al beheersen en welke ze nog moeten oefenen.

### 5.2 VRAGEN EN KLACHTEN INDIENEN

#### [Examenklacht.nl](https://www.examenklacht.nl)

Examenleerlingen kunnen met hun vragen en klachten over de examens terecht bij de klachtenlijn van het LAKS. Deze is in april weer geopend.

#### [Examenlijn](https://www.examenlijn.nl)

De examenlijn is het loket van het College voor Toetsen en Examens die in de centraal examentijd vragen van docenten over examenopgaven, correctievoorschriften en normering behandelt.

#### [Examenloket](https://www.examenloket.nl)

Docenten en examensecretarissen kunnen met vragen over examens in het voortgezet onderwijs terecht op één plek: het Examenloket. Vragen aan de examenlijn lopen via het examenloket.

#### [Ouders & Onderwijs](https://www.ouders-onderrwijs.nl)

Ouders kunnen met vragen terecht bij de organisatie Ouders & Onderwijs.

### 5.3 YOUTUBE-KANAAL

#### **CvTE Backstage**

De YouTube-rubriek [CvTE Backstage](https://www.youtube.com/channel/UCvTEBackstage) geeft een kijkje 'achter de voordeur' bij het College voor Toetsen en Examens. Collega's van het CvTE en docenten die betrokken zijn bij de totstandkoming van de centrale examens en examenafnames gaan in op actuele kwesties rondom het CvTE.

#### **Voorlichtingsfilm over examenproces**

Op het YouTube-kanaal van het College voor Toetsen en Examens is een film te vinden die het proces rond de centrale examens duidelijk in beeld brengt. Er wordt uitgelegd hoe de centrale examens tot stand komen, welke organisaties daarbij betrokken zijn, hoe Cito de vragen bedenkt en hoe het CvTE de normering bepaalt. [Bekijk de voorlichtingsfilm.](#)

## 6 INHOUDELIJKE ONDERWERPEN

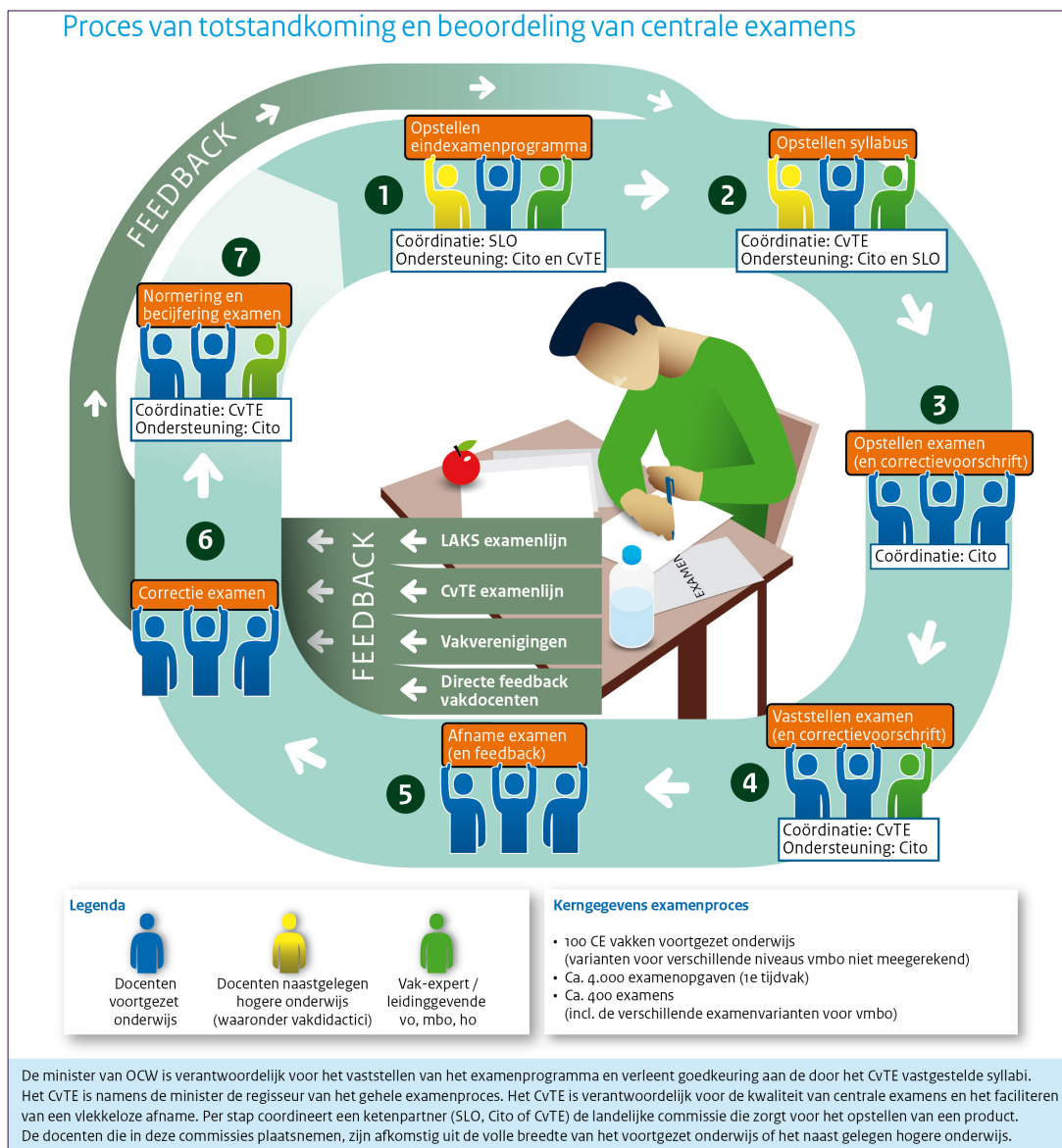
### 6.1 HOE KOMEN DE EXAMENS TOT STAND?

De examenprogramma's van de minister vormen het beginpunt van de centrale examens. Die regelen per vak wat de leerling moet kennen en kunnen en geven aan wat in het centraal examen thuishoort en wat in het schoolexamen. Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) legt vervolgens een gedetailleerdere omschrijving van de examenstof voor een centraal examenvak vast in een *syllabus*.

De syllabus is de basis voor de constructie-opdracht aan Cito. Cito maakt aan de hand van de constructieopdrachten de centrale examens. Vervolgens worden de examens voorgelegd aan de vaststellingscommissies van het CvTE. Deze vaststellingscommissies beoordelen of de examens geschikt en passend zijn als centraal examen.

### 6.2 BETROKKENHEID DOCENTEN BIJ HET EXAMENPROCES

Er werken veel docenten mee aan de centrale examens. Voor elk centraal examen is er een *vaststellingscommissie*, bestaande uit docenten die het centraal examen goedkeuren en vaststellen. Ook in de *constructiegroepen* bij Cito, waarin de opgaven voor de centrale examens worden gemaakt, zitten docenten die examenklassen hebben. Dat zelfde geldt voor *syllabuscommissies*. Alles bij elkaar dragen 1.400 docenten rechtstreeks bij aan het ontwikkelen en vaststellen van de centrale examens voor voortgezet onderwijs. Zie ook de pagina [docentbetrokkenheid](#) op [Examenblad.nl](#).



### 6.3 CENTRALE EXAMENS NAKIJKEN

Bij alle vakken kijkt de leraar van de leerling het centraal examen als eerste corrector na. Het schriftelijk werk van alle leerlingen wordt, samen met de beoordeling van de eerste corrector, aan de tweede corrector gezonden. Dat is een leraar van een andere school. Die kijkt het werk ook na. Daarna stellen beide leraren in onderling overleg de score vast die iedere leerling behaald heeft. Zij geven die score door aan de directeur van de school van de leerling. Lees meer over de rol van docenten als corrector op [ikhebeenexamenklas.nl](http://ikhebeenexamenklas.nl).

### 6.4 AANVULLINGEN OP HET CORRECTIEVOORSCHRIFT

Bij de Examenlijn van het CvTE komen vaak vragen van docenten en examensecretarissen en het LAKS binnen over met name de manier waarop het antwoordmodel (= correctievoorschrift) van een examen moet worden toegepast. Deze vragen van docenten en het LAKS worden allemaal zorgvuldig door het CvTE gewogen. Specifieke vakinhoudelijke vragen worden afgestemd met de desbetreffende voorzitter van een vaststellingscommissie van het CvTE.

Als een opmerking van een docent of examensecretaris of het LAKS hout snijdt dan wordt er een aanvulling op het correctievoorschrift naar alle scholen gestuurd. Af en toe blijkt namelijk dat een vraag in een examen niet werkt zoals bedoeld. Dat kan soms komen door een inhoudelijke onvolkomenheid in de opgave, maar vaker door andere oorzaken. Bijvoorbeeld doordat een vraag anders kan worden gelezen dan bedoeld. Dat kan leiden tot een beoordeling die niet elke kandidaat recht doet. Soms meldt dan de aanvulling dat in afwijking van het correctievoorschrift ook een ander antwoord goed gerekend moet worden. Zie ook [CvTE Backstage](#) over aanvullingen op het correctievoorschrift.

Vaak gaat een aanvulling op het correctievoorschrift dus niet over een fout, maar is het bedoeld als verduidelijking. Het is een hulp bij de onderlinge communicatie tussen de eerste en tweede corrector. Het CvTE streeft ernaar niet later dan vier werkdagen na afname van het examen nog een aanvulling op te sturen. De aanvullingen zijn te vinden op de site van [mijneindexamen.nl](http://mijneindexamen.nl), [Examenblad.nl](http://Examenblad.nl) en [Cito.nl](http://Cito.nl). Voor meer informatie: [Examenlijn](#).

### 6.5 N-TERM ZORGT VOOR EERLIJKHEID

Elk jaar zijn er nieuwe examens. Met behulp van o.a. een pre-test meten we het verschil in moeilijkheid. Dit verschil wordt uitgedrukt in de N-term. De N-term compenseert voor de moeilijkheidsgraad bij het berekenen van het cijfer. Als een examen relatief makkelijk is, wordt de N-term laag (minimaal 0) en als een examen relatief moeilijk is wordt de N-term hoger (meestal maximaal 2). Zo zorgt de N-term ervoor dat het cijfer dat een leerling haalt niet afhankelijk is van de moeilijkheidsgraad van het examen. Leerlingen halen dus voor een moeilijk examen hetzelfde cijfer als dat ze voor een makkelijker examen zouden hebben gehaald. Zie voor meer uitleg over de totstandkoming van de N-term: [Examenblad.nl/n-term](http://Examenblad.nl/n-term).

### 6.6 VAK AFSLUITEN IN HET VOORLAATSTE LEERJAAR OF OP EEN HOGER NIVEAU

Het is mogelijk voor een leerling om een vak in het voorlaatste jaar af te sluiten met een centraal examen; dus in vmbo 3, havo 4 of vwo 5.

Ook hebben leerlingen de mogelijkheid om een of meer vakken op een hoger niveau af te leggen. Ook het schoolexamen moet dan op het hogere niveau worden afgelegd. Het hogere niveau wordt op de cijferlijst bij het diploma vermeld. Bijvoorbeeld bij een havo-leerling die Engels vwo doet, wordt 'Engels (vwo)' vermeld. Als een leerling op het gekozen hogere niveau niet slaagt, krijgt deze een *extra* herkansing op het niveau van de eigen schoolsoort.

### 6.7 CUM LAUDE

Leerlingen kunnen het judicium *cum laude* behalen in het voortgezet onderwijs. Ze krijgen deze kwalificatie als ze met een gemiddelde van een 8,0 of hoger slagen.

## 6.8 FLEXIBELE EN DIGITALE CENTRALE EXAMENS IN VMBO BB EN KB

De centrale examens voor de algemene vakken (zoals Nederlands en wiskunde) in vmbo bb en kb zijn digitaal i.p.v. op papier. Anders dan bij de papieren examens is er vooraf geen vaste landelijke dag bepaald waarop leerlingen deze examens kunnen maken. Scholen mogen het afnamemoment voor hun leerlingen zelf inplannen binnen de periode van 4 april tot en met 22 juli. Met andere woorden, leerlingen kunnen over een periode van ruim 3 maanden hun centrale examens spreiden.

Van elk examen zijn er meerdere varianten beschikbaar. Daarmee kunnen scholen in de vastgestelde periode zelf de afname inplannen. Dat kan voor verschillende leerlingen op een zelfde school op een ander moment zijn. Gekozen kan worden voor het meest optimale moment per leerling.

We spreken dan ook niet van een eerste, tweede of derde tijdvak, maar over een afnameperiode.

In deze periode kunnen ook de herexamens worden gemaakt. Zodra leerlingen de uitslag van hun examens krijgen, kunnen scholen hun leerlingen laten herkansen. Bij wijze van spreken kan dit de volgende dag al.

De normeringen voor de flexibele en digitale examens vmbo bb en kb worden op 15 juni bekend gemaakt. Diezelfde normeringen gelden ook voor de herkansingen. Dat betekent dat bij de herkansing er, in tegenstelling tot de papieren centrale examens, na het nakijken van het herexamen meteen een uitslag bepaald kan worden per leerling.

Het systeem houdt bij welke variant een leerling heeft gemaakt en wijst automatisch een andere variant aan als die leerling voor een herkansing door de school wordt ingepland. Verreweg de meeste vmbo-bb- en kb-scholen kiezen voor dit flexibele examensysteem (In 2022 is dat 99% van de scholen met kandidaten bb en/of kb).

Een klein deel van de vmbo-bb/kb-scholen neemt nog papieren examens af. Die normering wordt dus wel bekendgemaakt, gelijktijdig met de normering van de examens in vmbo tl, havo en vwo.

Bij een aantal examens wordt de computer gebruikt om alleen de opgaven en bronnen te tonen. De bronnen kunnen zowel afbeeldingen zijn als geluids- en filmfragmenten. De leerlingen schrijven de antwoorden op papier. Dit betreft de examens in de kunstvakken voor vmbo (dans, drama, muziek) en voor havo/vwo kunst (beeldende vormgeving, dans, drama, muziek, algemeen) en muziek.

### Waarom digitale centrale examens?

Een belangrijke voorwaarde om een centraal examen digitaal aan te bieden is dat dat (pedagogische of vakinhoudelijke) meerwaarde moet hebben ten opzichte van een papieren examen. Zo maken computers een meer multimediale aanpak mogelijk. Bij de digitale examens kan ruim gebruik worden gemaakt van kleur, geluid en bewegende beelden. Bij de talenexamens wordt ook luistervaardigheid getoetst.

Dyslectische kandidaten kunnen de tekst die op het scherm staat laten uitspreken. Er is ook een speciale aanpassing voor dove kandidaten. En afnames van digitale examens kunnen flexibel worden ingepland door scholen.

Zie ook de [CvTE TV-aflevering](#) over digitale examens.

### Demo- en voorbeeldexamens

De digitale examens worden afgenomen in Facet. Dit systeem heeft een openbaar toegankelijke oefenomgeving ([Oefenen.facet.onl](#)) waarop veel toetsen en examens te vinden zijn. Scholen kunnen hun leerlingen ook op het examen voorbereiden met door henzelf inplanbare oefenexamens in Facet.

## HULPMIDDELEN

Bij alle vakken (vmbo, havo, vwo) is een basispakket hulpmiddelen toegestaan:

- schrijfmateriaal, inclusief millimeterpapier
- tekenpotlood
- blauw en rood kleurpotlood
- liniaal met millimeterverdeling
- passer
- geodriehoek
- vlakgum
- gewone elektronische rekenmachine
- verklarend woordenboek Nederlands

Daarnaast zijn extra hulpmiddelen toegestaan:

- woordenboeken van en naar de vreemde taal (alle talenexamens)
- grafische rekenmachine bij wiskunde A, B en C havo en vwo, *mits* deze machines zijn goedgekeurd door het College voor Toetsen en examens (CvTE)
- door het CvTE vastgesteld, specifiek op het vak gericht informatiemateriaal bij:
  - natuurkunde, scheikunde en biologie havo en vwo;
  - natuur- en scheikunde 1, natuur- en scheikunde 2.

Naast het basispakket hulpmiddelen mogen leerlingen ook hulpmiddelen meenemen die op geen enkele wijze een relatie hebben met de exameneisen maar die wel functioneel (kunnen) zijn, zoals een nietmachine, puntenslijper, een markeerstift of een leesliniaal (loep).

Zie ook de [Regeling toegestane hulpmiddelen](#).

## 6.9 CENTRALE EXAMENS EN KANDIDATEN MET EEN ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE

Als een leerling een beperking heeft die het moeilijk maakt om het examen in zijn gewone vorm af te leggen, dan kan de directeur van de school kiezen voor een aangepaste afname. Leerlingen met een beperking kunnen zo, met doeltreffende aanpassingen die de belemmeringen wegnemen, in staat worden gesteld te laten zien dat ze aan de exameneisen voldoen.

De directeur kan voor aanpassingen kiezen als er een deskundigenrapport is dat dat aangeeft. De aanpassingen moeten in het voorafgaand onderwijs en in het schoolexamen waar relevant ook zijn gebruikt, en worden gemeld aan de Inspectie van het Onderwijs. De directeur van de school kan er *niet* voor kiezen om normen te versoepelen, onderdelen van het examen weg te laten of extra informatiemateriaal te verstrekken.

### Meer informatie

Uitgebreide informatie over examens en kandidaten met een ondersteuningsbehoefte is terug te vinden op de gelijknamige pagina op [Examenblad.nl](#). Hierop is ook de brochure [kandidaten met een ondersteuningsbehoefte](#) gepubliceerd.

Bekijk ook onze backstagefilmpjes op het CvTE-YouTubekanaal:

- [Hoe kunnen we examens aanpassen voor leerlingen met een beperking?](#)
- [Hoe verloopt het examen muziek voor leerlingen met een visuele beperking?](#)

## 6.10 ONREGELMATIGHEDEN

Als een leerling bij het schoolexamen of het centraal examen een onregelmatigheid begaat, zoals fraude, zonder geldige regel afwezig zijn of het niet op tijd inleveren van het werk, dan kan een school één of meerdere van de volgende maatregelen treffen:

- het cijfer 1 geven voor het betreffende examenonderdeel;
- de kandidaat (verdere) deelname ontzeggen aan een of meer examenonderdelen;
- een examenonderdeel ongeldig verklaren; of
- opnieuw examen in een of meer onderdelen opleggen.

Het besluit van de school om één of een combinatie van bovengenoemde maatregelen te treffen wordt gemeld aan de inspectie.

Als op een school het centraal examen naar het oordeel van de inspectie op onregelmatige wijze plaatsvond, kan de inspectie besluiten dat het examen geheel of gedeeltelijk bij een of meer kandidaten opnieuw moet worden afgenomen. Dit gaat in dit geval niet ten koste van de herkansingsmogelijkheden.

## 7 BETROKKEN KETENORGANISATIES

### 7.1 COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Het College voor Toetsen en Examens (het CvTE) is een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) en is o.a. verantwoordelijk voor en regievoerder van de centrale examens en de Staatsexamens in het voortgezet onderwijs.

Het College stelt, voor wat betreft de centrale examens voor het vo, middels de syllabi de examenstof vast. Ook is het CvTE belast met het bepalen van het examenrooster, de regels voor toegestane hulpmiddelen en de beoordelingsnormen. Daarnaast stelt het de regels voor de omzetting van scores naar cijfers vast (de normering). Voor een uitgebreide opsomming van de taken wordt verwezen naar de *Wet College voor toetsen en examens*.

Meer informatie: [Examenblad.nl](https://www.examenblad.nl) en [CvTE.nl](https://www.cvte.nl)

### 7.2 MINISTERIE VAN OCW

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap draagt de eindverantwoordelijkheid voor de centrale examens, en stelt de examenprogramma's vast.

Meer informatie: [Rijksoverheid.nl](https://www.rijksoverheid.nl)

### 7.3 CITO

Cito ontwikkelt de opgaven voor de centrale examens. Medewerkers van Cito maken in samenwerking met ervaren docenten de concepten voor de examens en toetsen. Deze worden voorgelegd aan de vaststellingscommissies van het CvTE. Als een vaststellingscommissie een examen/toets heeft vastgesteld, maakt Cito het examen op. Cito zorgt tijdens de productie voor een hoge toetstechnische kwaliteit van de centrale examens. Ook verricht Cito onderzoek naar ontwikkeling en verdere kwaliteitsverhoging van de examens; zoals nieuwe vraagvormen, (ongewenste) factoren die van invloed kunnen zijn bij het afleggen van een examen, en de relatieve moeilijkheid van examens (normhandhaving). Bovendien voert Cito de analyses uit van de centrale examens voor de normering door het CvTE.

Meer informatie: [Cito.nl](https://www.cito.nl)

### 7.4 DIENST UITVOERING ONDERWIJS

De afdeling Examen diensten van DUO inventariseert voor alle vakken de aantallen examenkandidaten per school en regelt dat de examens gedrukt worden en in verschillende uitvoeringen tijdig op alle scholen komen. Ook ontwikkelt en onderhoudt DUO de software van Facet. Facet is het digitale systeem voor het afnemen van toetsen en examens. Verder zorgt DUO voor een eerlijke verdeling van de gemaakte examens over de tweede correctoren. Ook de staatsexamens en de centrale examens van kandidaten in het buitenland worden vanuit DUO gecoördineerd.

DUO beheert het examenresultatenregister. In dit register worden de uitslagen van examens vanaf 1910 bewaard. Voor kandidaten die hun diploma kwijt zijn, kan DUO tegen betaling in veel gevallen een vervangend document leveren. DUO beheert ook [mijndiplomas.nl](https://www.mijndiplomas.nl). Hiermee kunnen diplomahouders gratis een digitaal uittreksel van hun diploma krijgen.

Ten slotte levert DUO aan bijna 70 procent van de scholen voor voortgezet onderwijs de diploma's, cijferlijsten en certificaten.

Meer informatie: [DUO.nl](https://www.duo.nl)

### 7.5 INSPECTIE VAN HET ONDERWIJS

De Inspectie van het Onderwijs ziet erop toe dat de afname van de centrale examens, die plaatsvinden onder verantwoordelijkheid van de directeur van de school, volgens de voorschriften verloopt. In bepaalde gevallen kan zij maatregelen nemen, bijvoorbeeld de afname van een examen van een kandidaat of op een school ongeldig verklaren. Vooraf melden scholen of kandidaten extra tijd of afnamemogelijkheden nodig hebben (bijvoorbeeld bij dyslexie of een visuele handicap). Achteraf controleert de inspectie of de scholen de juiste uitslag bepaald hebben aan de hand van de eindexamengegevens.

Meer informatie: [Onderwijsinspectie.nl](https://www.onderwijsinspectie.nl)

## 8 AANTALLEN KANDIDATEN PER SCHOOLSOORT EN PER VAK

De aantallen kandidaten zijn gebaseerd op het aantal door scholen bestelde centrale examens bij DUO. Het aantal kandidaten dat feitelijk examen doet, ligt gemiddeld genomen 5 tot 10 procent lager omdat scholen bij het opgeven van de aantallen soms een veiligheidsmarge aanhouden.

NB: dit jaar zijn de aantallen examenkandidaten voor de profielvakken beroepsgerichte examens in het vmbo niet weergegeven omdat deze profielvakken dit schooljaar met een schoolexamen in plaats van met een centraal schriftelijk en praktische examens (cspe) worden afgesloten.

Tabel 1: Aantallen examenkandidaten vmbo in 2022 voor de algemene vakken

Vak	bb (basis)	kb (kader)	gl/tl
Nederlands	14.831	25.867	51.647
Fries	-	-	66
Frans	9	38	4504
Duits	437	1997	18.484
Engels	13.944	25.852	52.404
Arabisch	4	3	34
Turks	5	4	24
Spaans	-	52	631
economie	4260	8932	36.956
maatschappijkunde	1422	2611	6721
aardrijkskunde	207	460	17.804
geschiedenis en staatsinrichting	179	390	23.060
wiskunde	11.235	19.892	43.917
natuur- en scheikunde 1	4189	6993	15.341
natuur- en scheikunde 2	-	-	9241
biologie	6717	12.371	31.323
beeldende vakken	-	-	9917
muziek	-	-	972
dans	-	-	109
drama	-	-	513



Tabel 2: Aantallen examenkandidaten in 2022 voor havo- en vwo

Vak	havo	vwo
Nederlands	54956	40890
Fries	55	35
Latijn	-	7001
Grieks	-	3114
Frans	10080	15095
Duits	15278	19830
Engels	54966	41374
Spaans	1283	2509
Russisch	15	40
Turks	26	32
Arabisch	95	50
geschiedenis	34958	18371
geschiedenis-bezem	-	488
aardrijkskunde	23674	14652
wiskunde A	40089	21585
wiskunde B	12278	19660
wiskunde C	-	922
natuurkunde	14715	22521
scheikunde	21840	24633
biologie	23648	22698
economie	32768	20557
maatschappijwetenschappen	6320	3780
bedrijfseconomie	14673	11063
muziek	1160	1174
tekenen, handvaardigheid en textiele vormgeving	4264	2405
filosofie	1477	3499
kunst algemeen	7268	5191


# COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS


Het College voor Toetsen en Examens is namens de overheid verantwoordelijk voor de kwaliteit en het niveau van de centrale examens en toetsen in Nederland. Het heeft verschillende examens en toetsen onder zijn hoede.

[cvte.nl](https://www.cvte.nl)

## SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

 **Centrale Eindtoets primair onderwijs:** de eindtoets die de overheid aanbiedt aan leerlingen uit groep 8. De uitkomst is een advies voor het best passende brugklatype. [Centraleeindtoetspo.nl](https://www.centraleeindtoetspo.nl)

 **Centrale examens voortgezet onderwijs:** het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo. Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs. [Examenblad.nl](https://www.Examenblad.nl)

 **Staatsexamens voortgezet onderwijs:** examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen. [Staatsexamensvo.nl](https://www.Staatsexamensvo.nl)

 **Centrale examens middelbaar beroeps-onderwijs:** centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma. [Examenbladmbo.nl](https://www.Examenbladmbo.nl)

 **Staatsexamens Nederlands als tweede taal:** examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding. [Staatsexamensnt2.nl](https://www.Staatsexamensnt2.nl)